

Романишин О.Р., здобувач Київського
університету права НАН України

**ЩОДО ПРАКТИКИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ
ЗА УМИСНЕ НЕВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ
(Ч. 1 СТ. 382 КК УКРАЇНИ)**

Дослідження судової практики призначення покарання за те чи інше злочинне діяння виступає засобом з'ясування ефективності кримінально-правової охорони відповідного порядку суспільних відносин, надає можливість визначити недоліки криміналізації та побудови санкції кримінально-правової норми. Як зазначає П. Л. Фріс, кримінально-правове забезпечення виступає однією із складових забезпечення протидії злочинності. Кримінально-правове забезпечення являє собою застосування кримінально-правових заходів, спрямованих на відтворення соціальної справедливості шляхом притягнення до кримінальної відповідальності осіб, що вчинили злочини, протидію злочинним посяганням та їх попередження при наявності загроз їх вчинення методами матеріального кримінального права.

У ч. 1 ст. 382 КК України встановлено відповідальність за умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню. У санкції ч. 1 ст. 382 КК України передбачено альтернативні основні покарання у виді штрафу від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк до трьох років. Суб'єкт злочину, передбаченого ч. 1 ст. 382 КК України є загальним. При цьому, відповідальність загального суб'єкта за умисне невиконання судового рішення встановлена у 2010 році.

Варто зазначити, що у санкції ч. 1 ст. 382 КК України передбачено найбільш м'яке та найбільш тяжке основне покарання відповідно до законодавчо визначеної системи покарань, що свідчить про непослідовність законодавця при побудові санкції цієї кримінально-правової норми. У юридичній літературі зазначається про те, що у ч. 1 ст. 382 КК України було б доцільним передбачити і такі види покарання як: громадські роботи, виправні роботи, обмеженні волі, арешт. Така диференціація видів покарання була б необхідним з токи

зору того, яке саме рішення суду умисно не виконала особа. Також в даній нормі доцільним було б обґрунтувати встановлення умов, за яких особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності.

З метою з'ясування відповідності покарань, визначених у санкції ч. 1 ст. 382 КК України, суспільній небезпеці діяння, що полягає в умисному невиконанні вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню, вважаємо за необхідне проаналізувати практику призначення покарання за ч. 1 ст. 382 КК України за 2011-2015 роки.

За даними судової статистики у 2011 році за ч. 1 ст. 382 КК України було розглянуто кримінальні справи щодо 171 особи, з них: 94 засуджено, щодо 77 осіб справу закрито (у зв'язку з дійовим каяттям - 1 особу, у зв'язку із зміною обстановки - 33, у зв'язку із передачею особи на поруки - 9, у зв'язку із актом амністії - 32, з інших підстав - 2 (45% від складу осіб, щодо яких розглянуто відповідні кримінальні справи). До покарання у виді позбавлення волі засуджено 5 осіб (1 рік - 3 особи, від 1 до 2 років - 2 особи). Штраф призначено 37 особам. При цьому звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 50 осіб, з інших підстав - 2 особи. До 17 осіб застосовано ст. 69 КК України. Таким чином, реальне покарання у виді позбавлення волі у 2011 році було призначено лише 5 особам з числа засуджених (близько 6%), покарання у виді штрафу - 37 особам (майже 40%), а у кожному другому випадку особу було звільнено від відбування покарання з випробуванням. Слід зазначити, що звільнено від кримінальної відповідальності з nereабілітуючих підстав 45% від складу осіб, щодо яких розглянуто відповідні кримінальні справи.

У 2012 році за ч. 1 ст. 382 КК України було розглянуто кримінальні справи щодо 132 осіб, з них: 85 засуджено, щодо 47 осіб справу закрито (у зв'язку з дійовим каяттям - 1 особу, у зв'язку із зміною обстановки - 25, у зв'язку із передачею особи на поруки - 8, у зв'язку із актом амністії - 10, з інших підстав - 3 (36% від складу осіб, щодо яких розглянуто відповідні кримінальні справи). До покарання у виді позбавлення волі засуджено 8 осіб. Штраф призначено 29 особам. При цьому двом особам призначено покарання у виді арешту. Звільнено від

покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 44 особи, з інших підстав - 2 особи. До 13 осіб застосовано ст. 69 КК України. Таким чином, у 2012 році кожен третій звільнений від кримінальної відповідальності, кожний другий із засуджених звільнений від покарання з випробуванням. Покарання у виді позбавлення волі призначено у 9% випадків, покарання у виді штрафу - 35%.

У 2013 році за ч. 1 ст. 382 КК України було розглянуто кримінальні справи щодо 145 осіб, з них: 109 засуджено, 3 особи виправдано, щодо 33 осіб справу закрито (у зв'язку із зміною обстановки - 27, у зв'язку із передачею особи на поруки - 1, у зв'язку із актом амністії - 1, з інших підстав - 4 (23% від складу осіб, щодо яких розглянуто відповідні кримінальні справи). До покарання у виді позбавлення волі засуджено 16 осіб. Штраф призначено 41 особам. Звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 51 особу. До 11 осіб застосовано ст. 69 КК України. У 2013 році майже кожен четвертий звільнений від кримінальної відповідальності, майже кожний другий із засуджених звільнений від покарання з випробуванням. Покарання у виді позбавлення волі призначено у 15% випадків, покарання у виді штрафу - 38%.

У 2014 році за ч. 1 ст. 382 КК України було розглянуто кримінальні справи щодо 178 осіб, з них: 137 засуджено, 1 особа визнана неосудною, щодо 40 осіб справу закрито (у зв'язку із дійовим каяттям - 1, у зв'язку із зміною обстановки - 27, у зв'язку із передачею особи на поруки - 6, з інших підстав - 6 (22% від складу осіб, щодо яких розглянуто відповідні кримінальні справи). До покарання у виді позбавлення волі засуджено 17 осіб (майже 13%). Штраф призначено 37 особам (28%). Також призначено покарання у виді арешту - 2 особи, обмеження волі, громадські роботи, виправні роботи - по 1 особі. Звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 64 особи. До 12 осіб застосовано ст. 69 КК України.

У 2015 році за ч. 1 ст. 382 КК України було розглянуто кримінальні справи щодо 91 особи, з них: 66 засуджено, 1 особа визнана неосудною, 3 особи виправдано, щодо 21 особи справу закрито (у зв'язку із зміною обстановки - 12, у зв'язку із передачею особи на поруки - 2, з інших підстав -

7 (24% від складу осіб, щодо яких розглянуто відповідні кримінальні справи). До покарання у виді позбавлення волі засуджено 14 осіб (майже 21%). Штраф призначено 18 особам (28%). Також призначено покарання у виді громадських робіт одній особі. Звільнено від покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України 28 осіб. До 2 осіб застосовано ст. 69 КК України.

Враховуючи наведене зазначимо, що за 2011-2015 року за ч. 1 ст. 382 КК України практично кожен третій обвинувачений звільняється від кримінальної відповідальності, що доводить доцільність встановлення у ст. 382 КК України спеціальної підстави для звільнення від кримінальної відповідальності. Частка призначення покарання у виді позбавлення волі в середньому не перевищує 15%, при цьому частка звільнення від покарання з випробуванням складає близько 45%, що свідчить про доцільність встановлення у санкції ч. 1 ст. 382 КК України більш м'яких, порівняно із позбавленням волі, видів покарань.